

Міністерство освіти і науки України

Національний університет харчових технологій

**80 МІЖНАРОДНА НАУКОВА
КОНФЕРЕНЦІЯ
МОЛОДИХ УЧЕНИХ,
АСПІРАНТІВ І СТУДЕНТІВ**

*“Наукові здобутки молоді –
вирішенню проблем харчування людства
у XXI столітті”*

Частина 4

10–11 квітня 2014 р.

Київ НУХТ 2014

4. Міжнародний комерційний арбітраж як спосіб вирішення спорів у сучасному світі

Богдан Поперечний, Олександр Пилипенко
Національний університет харчових технологій

Вступ. Міжнародний комерційний арбітраж (або третейський суд) є різновидом комерційного арбітражу. Законодавство про арбітраж багатьох країн відображає природу арбітражу як альтернативного засобу вирішення спорів, що виникають у сфері економічного обігу, в основі якого лежить договір і який виключає юрисдикцію державних судів щодо розгляду конкретної справи. Договірна природа арбітражу означає, що його формування є прерогативою сторін. Заснування або обрання арбітражу здійснюється сторонами, між якими існує спір про право. Чинне законодавство різних держав, як правило, закріплює можливість розгляду міжнародними комерційними арбітражами цивільних справ між національними, з одного боку, та іноземними суб'єктами права – з другого, а в деяких випадках – і можливість розгляду арбітражами цивільних справ у спорах між іноземними суб'єктами права.

Методи. При роботі над матеріалом використані загальнонаукові методи дослідження, метод аналізу і синтезу, порівняльний, емпіричний та інші методи.

Результати. В умовах усе більшого розвитку і спеціалізації міжнародного економічного обміну роль комерційного арбітражу зростає. В літературі слушно підкреслюються ефективність арбітражу, його переваги при розгляді міжнародних цивільних справ порівняно з національними судами. Перевага арбітражу полягає перш за все у тому, що він забезпечує прийнятну, доступну і більш просту, на відміну від судової, процедуру вирішення спорів. Досить суттєвим є і те, що сторони можуть формувати склад арбітражу, який розглядає і вирішує справи, що сприяє довірі сторін до арбітрів і їх компетентності. Провадження в арбітражі передбачає також можливість узгодити взаємно прийнятну мову провадження. Провадження в арбітражі має конфіденційний характер на відміну від гласності судового процесу, що також є його перевагою. До переваг арбітражу належить і можливість обирати не тільки прийнятну арбітражну процедуру, а й прийнятне право. Рішення комерційного арбітражу, на відміну від рішень суду, є остаточними, що сприяє завершеності будь-якого арбітражного провадження.

Особливо слід підкреслити існування механізму, що забезпечує визнання і виконання рішень комерційного арбітражу в межах конвенційного регулювання цього питання. Міжнародна практика створила різні види комерційного арбітражу: випадковий та інституційний. Випадковий арбітраж створюється для розгляду конкретного спору (австрійський юрист Ламмош назвав його арбітражем *ad hoc*). Після вирішення того чи іншого спору арбітраж припиняє існування. Процедура випадкового арбітражу може визначатися сторонами самостійно чи шляхом домовленості про застосування модельних правил арбітражу (наприклад, Арбітражного регламенту ЮНСІТРАЛ). У даний час значно поширені постійно діючі, або інституційні, арбітражі. Вони створюються при торговельних палатах, біржах, різних асоціаціях, організаціях та ін. Інституційний арбітраж організується як арбітражна установа, що не входить до складу державного апарату і є недержавним утворенням. Склад інституційного арбітражу може формуватися в різні способи. Як

правило, він утворюється з осіб, що внесені до списку арбітрів, органом тієї організації, при якій він перебуває.

В основі арбітражного вирішення спорів лежить арбітражна угода, тобто угода про передання спору на розгляд і вирішення арбітражу. Арбітражна угода є умовою для визнання компетенції арбітражу, і тому найбільш актуальними були і залишаються проблеми правової природи арбітражної угоди та компетенції арбітражу. Арбітражна угода є специфічним договором. Специфічність арбітражної угоди полягає в тому, що, будучи цивільно-правовим правочином, вона має процесуальні наслідки. А це означає, що для кваліфікації арбітражної угоди як цивільного правочину застосовується цивільне законодавство. Що ж стосується виключення державного суду, тобто вилучення тієї чи іншої справи з його ведення та допустимості арбітражної угоди, то ці питання вирішуються на підставі цивільного процесуального законодавства. У міжнародному комерційному обігу зустрічаються два види арбітражних угод: арбітражне застереження і третейський запис. Угода про арбітраж, включена до контракту як така, що передбачає можливість розгляду спорів, котрі можуть виникнути з контракту, називається арбітражним застереженням. Угода про арбітраж, що передбачає можливість розгляду спору, укладена у формі окремої від зовнішньоторговельного контракту угоди, називається третейським записом.

Висновки. У більшості країн, у тому числі в Україні, Білорусії, Росії, країнах Східної Європи, Великій Британії, Франції, Німеччині, Данії, Норвегії, США, Канаді та ін., передбачено єдиний правовий режим арбітражного застереження і третейського запису. Для більшості країн характерним для визначення дійсності арбітражної угоди є застосування категорії публічного порядку. Інакше кажучи, якщо спір стосується публічного порядку відповідної країни, він виключається з компетенції арбітражу.

Література

1. Міжнародне приватне право: науково-практичний коментар Закону України [Текст] / А. С. Довгергт, В. І. Кисіль, О. Ю. Сergyгін та ін. : за ред. А. С. Довгергта. – К. : Знання, 2008. – 352 с.
2. Погребняк, С. Вплив судової практики на юридичні акти в романо-германській правовій сім'ї [Текст] / С. Погребняк // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 4. – С. 92.
3. Степанюк, А. А. Міжнародне приватне право [Текст] : підручник /А. А. Степанюк. – Х. : Кроссрод, 2008. – 610 с.
4. Хлестова, И. О. Юрисдикционный иммунитет государства [Текст] / И. О. Хлестова. – М. : Юриспруденция, 2007. – 216 с.
5. Юлдашев, О. Х. Міжнародне приватне право: теоретичні та прикладні аспекти [Текст] / О. Х. Юлдашев. – К. : МАУП, 2004. – 576 с.